

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
Etapa națională
Arad, 11 aprilie 2023
Clasa a VI-a

- Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul efectiv de lucru este de trei ore.
- Punctajul total este de 100 de puncte.

Citește fiecare dintre textele următoare pentru a putea răspunde la cerințele formulate:

A.

Trebuia să înceapă la răsăritul soarelui. După ce și-a făcut patul și a mâncat fulgi de ovăz cu lapte, banane și miere, a coborât în curte și s-a așezat cu tot ce-i trebuia lângă copacul cel mare, fără ca vreunul dintre părinți s-o vadă. Era weekend.

Cât de frumos cădea lumina printre frunze!

Dar și-a amintit că uitase pensula subțire, așa că s-a întors în vârful picioarelor în casă. [...]

Debaraua era îngustă și înaltă, ca un lift. Mai demult, mama scosese de-acolo niște cutii mari cu haine și pantofi vechi și-i spusese că de-atunci înainte o putea folosi ea. Uneori, când se ducea acolo să-și aranjeze lucrurile, Bruma își închipuia că urcă și coboară într-o altă lume. Una pe care începuse s-o vadă atât de bine cu ochii minții, încât devenise aproape convinsă că există. Una pe care voia s-o picteze. Ea îi spunea Rogva. Nu știa dacă e numele adevărat al acelei lumi, dar ea așa îi spunea. Numele îi venise pur și simplu în minte. De parcă fusese acolo dintotdeauna.

Pe rafturile de pe pereți leneveau câteva cutii mari și prăfuite, pline de tablouri neterminate. S-a ridicat pe vârfuri, încercând să ajungă la cutia cu acuarele și pensule, când a observat cu coada ochiului o lumină care se străduia să răzbată printre măturile din colț. Se pare că tata uitase să-și ia de-acolo uneltele pentru grădinărit. Bruma le-a îndepărtat una câte una și, pe măsură ce lumina creștea, ochii ei albaștri, aproape transparent, ca ai unui elf, nu mai aveau loc în orbite, iar aerul părea prea puțin pentru ea. Găleata de sub mături era plină ochi cu ceva ce părea a fi apă. Sigur nu era apă, pentru că avea o nuanță argintie și îi pișca degetele. La suprafață a apărut o literă, apoi s-au ivit altele, toate frumos răsucite: „TE AȘTEPTĂM, BRUMA”.

Litelele se unduiau precum niște valuri mici. Bruma a apucat bine găleata ca s-o răstoarne. Aburul argintiu a dispărut o clipă, dar a apărut din nou, tremurând ca apa. „NU MĂ MAI GÂDILA! TE ROG, GATA!”

Mulțimea de vălurele era cu siguranță un hohot de râs.

— Cine ești și de ce încerci să mă sperii?

„NU VREAU SĂ TE SPERII”, a apărut scris la suprafață. Bruma a răsturnat găleata, dar n-a ieșit nimic din ea. Bine, nu chiar nimic. Litelele argintii s-au desprins din abur, s-au ridicat una câte una și i s-au așezat pe haine, pe păr și pe brațe, până au acoperit-o în întregime. Bruma era învăluită acum în ceva argintiu și foarte răcoros.

„Grozav!”, și-a spus. [...]

Când Bruma a deschis ochii, în jur era întuneric, iar de-afară se auzea șuierul vântului. Probabil se făcuse curenț pe hol. Dar și-a dat seama imediat că nu se mai afla în debara. Locul era mult mai strâmt și nu avea colțuri, fiind de forma unui cilindru. Dar avea un mâner. Aha, exista totuși o ușă. Bruma a început să împingă în ea.

„Poate ar fi trebuit să mai dorm”, și-a spus. „Nu mă grăbește nimeni să termin tabloul astăzi. Doar nu e temă pentru școală. Sau... Sau poate că încă nu m-am trezit.”

Diana Geacăr, *Când erau dragonii mici*

B.

Aud vocea mamei, din prag. Mă cuprinde în brațe, strâns, ca într-o menghină.

— Ai venit!

— Unde e George? [...]

Atunci observ că ușa dulapului e întredeschisă.

— Mamă, uite! strig și deschid brusc dulapul.

George e acolo, cu genunchii la piept, și ne privește fix, cu ochii lui albaștri.

— Megs!

lese grăbit și eu îl îmbrățișez cât pot de tare [...].

George zâmbește. Are părul atât de blond, că pare de bumbac. Amurgul se odihnește lipit de ferestre ca și cum ar vrea să intre și el lângă noi, în cameră, așa că aprind lampa de pe noptieră.

— George, îi șoptesc, de ce te ascundeai acolo?

— Nu mă ascund, visez, zice privind pe geam afară, de parcă ar vedea ceva ce noi nu putem. Îmi imaginez.

Mama se uită la mine și îmi face semn din cap să o urmez în bucătărie.

— Mă întorc imediat, îi spun lui George și îl sărut pe obraz, în timp ce el închide ochii.

Mama pune ceainicul pe plita aragazului și câteva clipe rămâne privind-l în tăcere. Apoi se întoarce spre mine, cu ochii în lacrimi:

— E din cauza cărții, de aceea se duce să se ascundă în șifonier. Citește iar și iar povestea aia. Nu vrea să mai citească nimic altceva. Nici măcar cărțile lui preferate, *Peter lepurașul și Veverița Nucșoară*. Acum îl interesează doar Narnia și leul, și cei patru copii care trăiesc departe de părinți, în timpul războiului. E vorba despre magie și vrăjitoare și animale care vorbesc. Nu mai vorbește decât despre ele.

— Tu ai citit cartea?

— Nu, încă nu. Mătușa Dottie a lăsat-o aici, acum câteva zile. E o carte nouă pentru copii, scrisă de autorul acela care predă la colegiul tău.

— Da, C. S. Lewis. [...]

Ceainicul șuieră și mama toarnă apa clocotită în ceașcă, peste frunzele de ceai cuibărite în strecurătoarea de argint, și se uită la aburul care se ridică.

— Haide, du-te acum. Ia-ți ceașca de ceai și mergi să vorbești cu fratele tău. [...]

Camera lui George e călduroasă. În timpul zilei, aceasta e partea cea mai însorită din casă – intolerabilă timp de câteva săptămâni în fiecare vară și preferata pe timpul iernii. [...] Așezat între cele două ferestre, dulapul din capătul opus patului i-a aparținut odinioară lui Dottie, sora mamei. Are ușile sculptate cu copaci și păsări, ca un luminiș de pădure. [...]

— George, șoptesc.

Deschide ochii și zâmbetul i se lățește pe față.

— Știam eu că o să vii acasă dacă te rog. I-am zis și mamei.

— De ce să nu fi venit? Îl întreb și îi iau mâna.

— Mama zice că ești prea ocupată cu școala. Examenele la matematici sunt foarte grele, zice.

— Așa este, dar acum sunt aici.

— Am nevoie să faci ceva pentru mine.

Vorbește ca un bătrân sau, dacă nu bătrân, atunci exact ca tata.

— Orice, îi spun și mă așez pe scaunul tare, de lemn, de lângă patul lui.

— Tu l-ai văzut vreodată? mă întrebă.

— Pe cine să văd?

— Pe omul care a scris despre Narnia. Cel care a scris cartea.

— C. S. Lewis. Da, îl văd destul de des. Merge repede, cu pipă și baston, de-a lungul High Street și Parks Road, de parcă e mereu în întârziere undeva.

— Am nevoie să-l întreb un lucru.

— George, nu îl cunosc cu adevărat. Doar l-am văzut pe acolo. E profesor la *Magdalen*. [...] Eu studiez la *Somerville*. Pe cele două colegii nu le despart doar doi kilometri, ci fac parte din lumi diferite.

— E același lucru. E Universitatea Oxford.

Nu pot să-l contrazic în privința asta. Și oricum nu sunt genul care să se contrazică.

— Ce vrei să-l întreb?

— De unde vine Narnia?

— Nu înțeleg.

— Tu ai citit-o? mă întrebă, ca și cum întrebarea lui e chiar răspunsul.

Clatin din cap.

— E o carte pentru copii. Pe mine mă pasionează fizica și felul cum numerele țin universul nostru laolaltă. Învăț despre teoriile lui Einstein și... Nu am avut vreme să citesc o carte pentru copii.

— Rar se întâmplă să greșești, soră-mea, dar de data asta așa faci. Nu e o carte pentru copii. Poate că așa pare, după copertă, dar e o carte pentru toată lumea. Te rog, Megs. Trebuie să știi dacă Narnia e *reală*.

— Sigur că nu e reală. E o poveste, la fel ca *Veverița Nucșoară* și cartea aceea despre fata care a căzut într-o gaură din pământ.

— Alice, zice George. Asta e altfel. Știi că tu crezi că universul întreg este ținut laolaltă de vreo formulă matematică.

Din tonul vocii se simte o nervozitate neobișnuită.

— Dar eu m-am gândit foarte mult la asta și cred că lumea e menținută cu ajutorul poveștilor. [...]

— Pot să-ți citesc, înainte să plec la gară, îi spun. Ți-ar plăcea? [...]

Am de gând să-i citesc doar câteva minute, să-i arăt că nu sunt chiar așa o fițoasă, interesată doar de matematică, să vadă că pot să citesc un basm la fel ca oricine. Câteva minute, îi spuseseam. Doar câteva minute. Când ridic, însă, privirea, după multe ore și după ce pierdusem trenul, ultimele pagini încă vibrează în aerul din cameră, am ochii împăienjeniți de lacrimi și văd încețoșat ultimele rânduri și atunci îl înțeleg pe fratele meu. Înțeleg totul.

Trebuie, trebuie neapărat să aflăm de unde vine Narnia.

Patti Callahan, *A fost odată un dulap*,
traducere de Cornelia Marinescu

C.

Copiii citesc cărți „adevărate”, în care se recunosc, în sensul cel mai strict al cuvântului. [...] În 1816, Ernst Theodor Amadeus, mai cunoscut sub numele E.T.A. Hoffmann, scrie, la Berlin, *Spărgătorul de nuci și regele șoarece* pentru o fetiță adevărată, Marie, fiica unui prieten. [...] În povestea pentru Marie, apar fetița Marie, jucăriile ei și fratele ei adevărat, Fritz. Totul se petrece în jurul bradului de Crăciun, printre soldați de plumb, dulciuri, zâne, prinți, obiecte din lumi distincte între care cărțile au asigurat întotdeauna o bună circulație. Spărgătorul de nuci prinde viață și, împreună cu el, Marie petrece una dintre cele mai frumoase și mai ciudate nopți din viața ei. Iar fetița din realitate se miră cum de se află în poveste. După ea, o mulțime de alte Marii [...] vor citi despre prima Marie și se vor crede una cu fata din povestea de Crăciun.

O jumătate de secol mai târziu, în 1865, dincolo de Canalul Mânecii, Charles Lutwidge Dodgson, profesor de logică și matematică la Christ Church College din Oxford, mai cunoscut sub numele de Lewis Carroll, descrie într-o carte drumul prin *Țara Minunilor* al unei fetițe Alice și o dedică copiei din realitate a celei din poveste, desigur Alice, fiica domnului Dr. Henry Liddell – decan. I-o dă cadou de Crăciun. Încă de la începutul poveștii, apare (și dispare) în brațele fetiței un ciudat borcan cu marmeladă de portocale despre care nu vom mai ști nimic, lumea dulciurilor fiind doar o cale de acces sigură către cea a minunilor și a copiilor. [...] Astfel, în literatură, la fel ca în realitate, lumea copiilor și cea a adulților sunt paralele. Între cărțile mari și cele mici și între lumile lor ia naștere, exact ca în povestea fetei care bea din sticluța pe care scrie *Bea-mă!* sau mănâncă din prăjitura pe care scrie *Mănâncă-mă!*, numai un subtil joc de perspective și de dimensiuni.

Ioana Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19*

SUBIECTUL I

20 de puncte

Scrie pe foaia de concurs numărul cerinței și litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:

- a) al-ba-ștri, în-gus-tă, pa-si-o-nea-ză.
- b) sculp-ta-te, și-fo-ni-er, a-cua-re-le.
- c) sub-til, po-ves-te, fe-re-stre.
- d) vor-be-ște, nop-ti-e-ră, fii-ca.

2 puncte

2. Conțin diftong toate cuvintele din seria:

- a) „argintiu”, „ciudat”, „eu”.
- b) „ceainicul”, „obiecte”, „acelei”.
- c) „jucăriile”, „tabloul”, „nuanță”.
- d) „neapărat”, „nouă”, „închipuia”.

2 puncte

3. În secvențele extrase din textele A și B: „a mâncat fulgi de ovăz cu lapte”; „Pe rafturile de pe pereți leneveau câteva cutii mari și prăfuite”; „am ochii împăienjeniți de lacrimi” cuvintele subliniate sunt folosite, în ordine, cu sens:

- a) propriu de bază, figurat, propriu secundar.
- b) propriu secundar, figurat, propriu secundar.
- c) propriu de bază, figurat, figurat.
- d) propriu secundar, figurat, figurat.

2 puncte

4. Secvența în care cuvântul subliniat are omonim este în varianta:

- a. „Când ridic, însă, privirea, după multe ore”.
- b. „Din tonul vocii se simte o nervozitate”.
- c. „Copiii citesc cărți *adevărate*”.
- d. „și văd încețoșat ultimele rânduri”.

2 puncte

Scrie pe foaia de concurs răspunsurile la cerințele de mai jos:

5. Formulează o definiție a cărții, într-un enunț asertiv, în care substantivul „lampă”, articulat cu articol hotărât, să aibă funcție sintactică de atribut. **2 puncte**
6. Menționează cazul cuvintelor subliniate în secvența: *Încă de la începutul poveștii apare (și dispore) în brațele fetiței un ciudat borcan cu marmeladă de portocale despre care nu vom mai ști nimic*. **2 puncte**
7. Rescrie secvența „prăjitura pe care scrie «Mănâncă-mă!»”, trecând verbul la modul imperativ de la singular la plural și apoi la condițional-optativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular. **2 puncte**
8. Alcătuiește un enunț în care cuvântul „i” să aibă o altă valoare morfologică decât în secvența: „și-i spusese că de-atunci înainte o putea folosi ea.”, precizând-o. **2 puncte**
9. Transcrie subiectul din fiecare dintre enunțurile: „În povestea pentru Marie, apar fetița Marie, jucăriile ei și fratele ei adevărat.”; „Între cărțile mari și cele mici și între lumile lor ia naștere, exact ca în povestea fetei [...], numai un subtil joc de perspective și de dimensiuni”. **2 puncte**
10. Alice îi trimite lui Lewis Carroll un mesaj în care îi mulțumește pentru cadoul primit. Scrie corect mesajul acesteia: *Sunt sigură că le va plăcea la copii cartea și abia aștept să i-o citesc fratelui meu cel mic*. **2 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

40 de puncte

Scrie pe foaia de concurs, în enunțuri, răspunsurile pentru cerințele de mai jos:

1. Precizează două trăsături fizice ale personajului George din textul B. **6 puncte**
2. Prezintă, în trei-patru enunțuri, un element de conținut comun celor trei texte-suport. **6 puncte**
3. Identifică două figuri de stil diferite din secvența: „Literale se unduiau precum niște valuri mici. Bruma a apucat bine găleata ca s-o răstoarne. Aburul argintiu a dispărut o clipă, dar a apărut din nou, tremurând ca apa”, pe care le vei preciza. **6 puncte**
4. Explică, în 30 – 50 de cuvinte, prin ce se aseamănă atitudinea Brumei, personajul din textul A, cu atitudinea lui Megs, personajul din textul B, valorificând câte o secvență din fiecare text. **6 puncte**
5. Comentează, în 50 – 70 de cuvinte, o semnificație a secvenței selectate din textul C: „Spărgătorul de nuci prinde viață și, împreună cu el, Marie petrece una dintre cele mai frumoase și mai ciudate nopți din viața ei. Iar fetița din realitate se miră cum de se află în poveste. După ea, o mulțime de alte Marii [...] vor citi despre prima Marie și se vor crede una cu fata din povestea de Crăciun.” **8 puncte**
6. Crezi că oamenii mari ar trebui să citească și ei cărțile pentru copii? Justifică-ți răspunsul, în 70 – 100 de cuvinte, referindu-te la textul B. **8 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

40 de puncte

Scrie un text narativ, la persoana a III-a, de minimum 200 de cuvinte, despre ce crezi că i se întâmplă lui Megs, personajul din textul B, după ce rostește cuvintele: „Trebuie, trebuie neapărat să aflăm de unde vine Narnia.”, integrând o secvență descriptivă, de minimum 60 de cuvinte, și o secvență dialogată de minimum șase replici.

Vei primi **26 de puncte** pentru conținutul compunerii și **14 puncte** pentru redactare.

Notă! Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 200 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus. Compunerea nu va avea titlu sau motto.